

ISSN 2149-9845

E-ISSN 2636-7807

TÜRKİYE
DİN EĞİTİMİ
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF RELIGIOUS EDUCATION STUDIES (TJRES)

مجلة بحوث التربية الدينية التركية

Sayı/Number 5

İzmir - 2018

TÜRKİYE DİN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Religious Education Studies

Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları altı ayda bir yayımlanan uluslararası ve hakemli bir dergidir.

Turkish Journal of Religious Education Studies is an international, peer reviewed and biannual journal.

Sayı/Number 5 • Haziran/June 2018 • ISSN 2149-9845 • E-ISSN 2636-7807

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü / Owner and Chief Executive Officer

Mehmet BAHÇEKAPILI

Baş Editör / Editor in-Chief

Mustafa USTA

Sayı Editörü / Editor

Mehmet BAHÇEKAPILI

Editörler / Editors

Siebre MIEDEMA (VU University Amsterdam)	Christopher G. ELLISON (The University of Texas at San Antonio)
Cemal TOSUN (Ankara Üniversitesi)	Recai DOĞAN (Ankara Üniversitesi)
Muhittin OKUMUŞLAR (Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi)	Zeki Salih ZENGİN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Nurullah ALTAŞ (Atatürk Üniversitesi)	Michael NIELSEN (Georgia Southern University)
Ahmet KOÇ (Marmara Üniversitesi)	Friedrich SCHWEITZER (Eberhard Karls Universität Tübingen)
Mehmet BAHÇEKAPILI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Süleyman AKYÜREK (Erciyes Üniversitesi)
Safnaz ASRİ (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Mohammed DERRADJ (University of Algeria II)
Ednan ASLAN (Universität Wien)	Kenan SEVİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Murat Şimşek (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Kitap Değerlendirme Editörleri / Book Review Editors

Hakkı KARASHAHİN (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	Ahmet GEDİK (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi) -
Ahmet Ali ÇANAĞÇI (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	

Yayın Kurulu / Editorial Board*

Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Ayman AGBARIA, University of Haifa (ISRAEL)
Muhsin AKBAŞ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Süleyman AKYÜREK, Erciyes Üniversitesi (TURKEY)
Ednan ASLAN, Universität Wien (AUSTRIA)	Safnaz ASRİ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Nedim BAHÇEKAPILI, Islamitische Universiteit Europa (HOLLAND)	Mehmet BAHÇEKAPILI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
İrfan BAŞKURT, İstanbul Üniversitesi (TURKEY)	Bayraktar BAYRAKLI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Bezza BİLGİN, Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Ahmet Ali ÇANAĞÇI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Mohammed DERRADJ, University of Algeria II (ALGERIA)	Abdurrahman DODURGALI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Recai DOĞAN – Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Christopher G. ELLISON, The University of Texas at San Antonio (USA)
Ahmet GEDİK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep Emin GÜL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Hülya HACISMAİLOĞLU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Michael NIELSEN, Georgia Southern University (USA)
Hakkı KARASHAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep KAYMAKÇAN, Sakarya Üniversitesi (TURKEY)
Ahmet KOÇ, Marmara Üniversitesi (TURKEY)	Mustafa KÖYLÜ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (TURKEY)
Muhittin OKUMUŞLAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi (TURKEY)	Siebre MIEDEMA, VU University Amsterdam (HOLLAND)
Friedrich SCHWEITZER, Eberhard Karls University (GERMANY)	Halil İbrahim ŞENAVCU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Bülent UÇAR, Universität Osnabrück (GERMANY)	Mustafa USTA, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Prof. Dr. Edmunt WEBER, Universität Frankfurt am Main (GERMANY)	Samet YAĞCI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY))

*Soyadına göre alfabetik sırada / In alphabetical order by surname

Kapak Tasarımı / Cover Design

Furkan Selçuk Ertargin

Tasarım / Graphic Design

Mehmet BAHÇEKAPILI - Safnaz ASRİ

Baskı / Printed By - Baskı Tarihi / Printed Date

Limit Ofset – 15.06.2018

Yer alınan indeksler / indexed and abstracted by

Proquest, Directory of Research Journals Indexing, Academic Resource Index (ResearchBib), Bielefeld Academic Search Engine, Eurasian Scientific Journal Index, OPENAIRE, JournalTOCS, Ideallonline.

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS

MAKALELER/ARTICLES

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretim Programı Ders Kitabı Uyumu
Adaptation of Curriculum-Textbook in Religious Culture and Moral Knowledge Instruction in
Secondary Education
SAFİNAZ ASRİ / 9-50

Türkiye’de Cami Görevlilerinin Yetiştirilmesi ve İstihdamı (1924-2014)
The Training and Employment of Mosque Officials in Turkey (1924 and 2014)
İBRAHİM ARAS / 51-72

İslam Hukuku Açısından Kürtaj
Abortion in Terms of Islamic Law
MEHMET DİRİK / 73-96

Önde Gelen Bir Nahiv Âlimi Olarak İbn Hişâm ve el-Câmi’u’s-Sağîr Adlı Eseri
A Leading Nahw Scholar Ibn Hisham and His Work “el-Cami’u’s-Sagir”
YUSUF SELLER / 97-117

Zacharias Frankel ve Solomon Schechter’in Entelektüel Kişilikleri ve Muhafazakar Yahudiliğe
Etkileri
Zacharias Frankel and Solomon Schechter’s Intellectual Personalities and Their Effects on
Conservative Judaism
İSMAİL BAŞARAN / 119-128

KİTAP DEĞERLENDİRMELERİ/ BOOK REVIEWS

Aydın, M. Ş. (2017). *Din eğitimi bilimi. Kayseri: Kimlik*
CEMİL OSMANOĞLU / 129-132

Vurgun A. (2017). *II. Abdülhamid Dönemi İlköğretimde Ahlak Eğitimi, İstanbul: Yeditepe.*
SAMET YAĞCI / 132-135

Akyürek, S.(2016). *Din Öğretimi –Model Strateji Yöntem ve Teknikler. Ankara: Nobel.*
DUDU TÜRK / 136-137

Günay, Ü. (2000). *Din sosyolojisi. Ankara: İnsan*
SEVGİ SAVCI BAHÇEKAPILI / 138-140

ZACHARIAS FRANKEL VE SOLOMON SCHECHTER'İN ENTELEKTÜEL KİŞİLİKLERİ VE MUHAFAZAKAR YAHUDİLİĞE ETKİLERİ

İsmail BAŞARAN*
E-mail: ibasaran@hotmail.com

Citation/©: Başaran, İ. (2018). Zacharias frankel ve solomon schechter'in entelektüel kişilikleri ve muhafazakar yahudiliğe etkileri. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 119-128.

Öz

Muhafazakar Yahudilikte Zacharias Frankel (ö. 1975) ve Solomon Schechter (ö. 1915)'in çok büyük önemi vardır. Öncelikle bu önem, Yahudiliğin tarihsel olarak sürekli yenilendiğini savunan Tarihi Ekol'ün kurucusu Frankel'in bu düşüncesinin olduğu gibi Muhafazakar Yahudiliğe aktarılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Frankel bu etkisinden dolayı, Muhafazakar Yahudilikte felsefi kurucu sayılmaktadır. Schechter de, Muhafazakar Yahudiliğin Amerika Birleşik Devletlerindeki kurumsallaşmasında büyük rol oynamış ve akımın bu ülkede kurucusu olarak Amerikan Yahudiliği tarihine geçmiştir. Bu makalede, Muhafazakar Yahudilik açısından kurucular olarak kabul edilen bu iki önemli şahsiyetin entelektüel kişilikleri, akıma etki ve katkıları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Muhafazakar yahudilik, tarihi ekol, Zacharias Frankel, Solomon Schechter, yahudi teoloji üniversitesi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü.

ZACHARIAS FRANKEL AND SOLOMON SCHECHTER'S INTELLECTUAL PERSONALITIES AND THEIR EFFECTS ON CONSERVATIVE JUDAISM

Abstract

Zacharias Frankel and Solomon Schechter are very important figures in Conservative Judaism. First of all, this importance comes from the idea which defends that Judaism had always been an evolving religion historically. Frankel, who is the founder of Historical School, his idea of Judaism has been completely transferred to Conservative Judaism. Therefore, Frankel has been accepted as the philosophical founder of Conservative Judaism stemming from his influence. Schechter also played a very important role in institutionalizing Conservative Judaism in the United States of America and has been marked in the history of American Judaism as the founder of the movement. In this article, Frankel and Schechter, who have been accepted as founders of Conservative Judaism and their intellectual aspects and influences to the movement and contributions, will be evaluated.

Keywords: Conservative judaism, historical school, Zacharias Frankel, Solomon Schechter, Jewish theological seminary.

Giriş

Zacharias Frankel ve Solomon Schechter'in entelektüel kişilikleri ve Muhafazakâr Yahudiliğe etkilerine geçmeden önce, Muhafazakâr Yahudiliği kısaca tanıtmak istiyoruz. Muhafazakâr Yahudilik, yine Amerikan Yahudiliği içerisinde önemli yere sahip Reformist Yahudilerin aksine geleneksel Yahudi Şeriatı (Halaka)'nın (Gordis, 1978, s.63)¹ bağlayıcılığını ve diğer taraftan Ortodoks Yahudiler gibi düşünmeyip Halaka'nın yeni şartlara göre uyarlanarak yorumlanabileceğini savunan ve bu iki grup arasında ortada bir yerde duran, 20. yüzyılda orta sınıf Amerikan Yahudilerinin en çok tabii olduğu bir Yahudi dinî Hareketidir. Kökleri, 1845 yılında Reformistlerin Almanya'da İbranice'nin ibadet dili olmasını reddetmesiyle başlayan, bu tür radikal kararlarına karşı çıkan ve Hareketin ideolojik önderi ve Tarihi Ekol'ün² kurucusu sayılan Zacharias Frankel (ö.1875)'e kadar gitmektedir. Hareket, içerisinde Frankel'in öğrencilerinin de bulunduğu Alman Yahudilerinin Amerika'ya göçlerinin ardından daha sonra varlığını Amerika Birleşik

1 Yahudiliğin ahlak ve ibadetlerini içine alan inanç ve pratiklerin bütününe verilen isimdir. Halaka sayesinde Yahudiler geçmiş (gelenek) ile bağlarını devam ettirmektedirler.

2 Öncülüğünü ve kuruculuğunu Alman asıllı rabbi Zacharias Frankel (ö.1875)'in yaptığı, ve Yahudiliğin tamamen muhafaza edilmesi gerektiği, halakanın bağlayıcı olmaya devam edeceği fakat zamanın şartlarına uyarlanabileceğini savunan Ekol'dür. Pozitif-Tarihi Ekol olarak da anılmaktadır. Tarihi Ekol, Yahudi Şeriatı (halaka)'nın tarihsel süreçte belli şartlar altında daima değişikliğe uğradığını ve bu sürecin devam etmekte olduğunu ifade etmiştir.

Devletleri'nde sürdürmüştür. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde bir Milyon civarında Muhafazakâr Yahudi yaşamaktadır.

Zacharias Frankel ve Solomon Schechter'in entelektüel kişilikleri ve Muhafazakâr Yahudiliğe etkilerine gelince; bu iki şahsiyet de akımın hem felsefesinin oluşması ve hem de kurumsallaşmasında büyük öneme sahiptir.

Frankel'in geleneksel Yahudiliğin ruhuna uygun kabul edilen Tarihi Ekol anlayışı, Amerikan liberal ortamında Muhafazakâr Yahudiler tarafından kabul görmüştür. Çünkü Yahudiliğin yeni şartlara göre yeniden yorumlanabileceğine dair bu yenilikçi anlayış, Yahudiliğin tarihle bağlarını sürdürmesini sağlayacaktır. Ona göre tarihsel süreçte Yahudilik, bu esneklik ve karakter sayesinde kendini muhafaza etmiş ve nesilden nesile aktarılarak bugüne ulaşabilmiştir (Gordis, 1945, s.26).

Schechter ise, Amerika'da Muhafazakâr Yahudiliğin kurumsallaşmasını sağlamıştır. Hareketin kurumsallaşması, onun Jewish Theological Seminary (Norwood ve Pollack, 2008, s.83)³ (JTS, Yahudi Teoloji Üniversitesi)'nin başına geçmesiyle olmuştur. Schechter'in karizmatik kişiliği, hem geleneksel dini eğitim ve hem de seküler eğitim almış olması (entelektüel yönü), onun liderliğinin Muhafazakar Yahudi anlayışa sahip çevrede herkes tarafından kolayca kabullenmesini sağlamıştır. Schechter'in tüm Yahudilerin birliğini kasteden "Katolik İsrail" kavramı, Yahudi toplumu içerisinde büyük etki bırakarak kabul görmüş ve uzun süre akımı parçalanmaktan korumuştur.

1. Zacharias Frankel (1801 – 1875)'in Entelektüel Kişiliği ve Muhafazakâr Yahudiliğe Etkisi

Frankel'i kısaca, Yahudi Bilimi (Jüdische Wissenschaft) lideri ve Muhafazakâr Yahudiliğin Avrupa'daki kurucusu olarak tanımlamak mümkündür. Çünkü Muhafazakâr Yahudiliğin geçmişi, "pozitif-tarihi Yahudilik" fikrini ortaya atan ve "Almanya'daki Reformistleri katı bulan kanadının sözcüsü" (Gillman, 1993, s.18) konumunda olan Zacharias Frankel'e dayanmaktadır.

Zacharias Frankel bir rabbi, ilahiyatçı ve Talmud Dönemi'ni çalışmış tarihçi idi. Frankel, memleketi Prag'da, Rabbi Bezalel Ronsberg'in gözetimi altında Talmud çalıştı ve Budapeşte'de ise felsefe, pozitif bilimler ve filoloji okudu. Onun geleneksel Yahudi din öğretimi ve pozitif bilimleri öğrenmiş olması kendisini, klasik Yahudi kaynaklarını modern eleştirel usullerle inceleyen Yahudi Bilimi'nin öncülerinden biri haline getirmiş oldu (Heller ve Yehoyada, 2007, ss.200-201).

³ Muhafazakar Yahudiliğin rabbi yetiştiren ana eğitim kurumudur. Kısaca JTS olarak anılmaktadır. 1886 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin New York Eyaleti'nin New York şehrinde kurulmuş ve ilk defa sekiz öğrenciyle 1887 yılında Mikveh Israel Sinagogu Rabbisi Sabato Morais'in liderliğinde eğitime başlamıştır.

Avrupa’da döneminin en prestijli Yahudi okullarından olan Breslau’daki "The Juedisch Theologisches Seminar"’in rektörü olan Frankel, Muhafazakâr Yahudiliğin dayandığı "Pozitif Tarihi Ekol"ün kurucusudur. Frankel’e göre geleneksel Yahudilik, asırlar boyunca hiçbir zaman durağan olmamıştır. Tam tersine Yahudilik, her zaman değişim göstermiş, evrimsel olarak gelişerek varlığını sürdürmüştür ve bu tarihi gelişim sürecinin ürünü olmuştur. Tarih sürecinde elde edilen Yahudiliğe ait bu geleneksel değerler bütünü birtakım maddi menfaatler uğruna terk edilmemelidir. Her zaman geleneksel Yahudilik temel alınmalıdır. Değişim, ani ve radikal değil zamana yayılarak tedricen ve organik büyüme ile olmalıdır. Nitekim Yahudilik, böyle bir tarihi ve asırlar boyu süren uzun bir evrimin sonucudur (Gordis, 1945, ss.16 -17).

Ona göre rabbiler, (Reformist Yahudilerin uyguladığı gibi) hazır olmayan Yahudi toplumuna değişiklikleri asla dayatmaya kalkmamalıdır çünkü bu tür dayatmalar Yahudileri geleneksel Yahudilikten uzaklaştırmakta ve dini tahrip etmektedir (Gillman, 1993, s.18).

Frankel, Yahudiliğin tedricen değiştirilebileceğine dair fikrinden dolayı Alman Reformistleri aceleci bularak karşı çıkmıştır. Reformistlerin, Yahudi toplumunun aidiyeti ve ibadet dili olarak bir kutsiyet ifade eden İbranice’nin artık geçersiz olduğuna dair radikal ve aceleci çıkışlarını çok keskin bularak reddetmiş ve aynı zamanda Reformistlerin bu kararlarının Yahudi toplumunu böldüğünü ifade etmiştir. Ancak diğer taraftan o, Yahudiliğin temel inanç ve pratiklerinde (muamelatında) hiçbir değişikliğin yapılamayacağı, Tanrı’nın apaçık iradesini temsil eden bu temel unsurların, kültürel ve tarihi etkilerden korunduğuna dair Modern Ortodoksluğun öncüsü Rabbi Samson Raphael Hirsch’in düşüncesini de onaylamamıştır çünkü ona göre Yahudilik hep çevresel etkilere maruz kalmıştır (Gillman, 1993, s.21).

Frankel’e göre Tevrat yorumlanmalıdır. Çünkü geçmişte Mişna ve Talmud yazarları da kutsal metinlerin sadece literal anlamlarını almamış, aynı zamanda bu metinleri anlarken kendi yorumlarını da katmışlardır. Onların bu uygulamaları Yahudilikte değişimin gerekliliği konusunda bir örneklik, teamül ve ilke oluşturmuştur. Yahudilik tarihindeki yazarların bu yorumları Yahudilik için büyük bir kazanımdır. Yahudilik statik değil, bir aksiyon dini olduğundan pratik günlük hayata uygulanabilir olması özelliği ile her bir Yahudi’nin öz malı ve değeridir (Frankel, 1958, ss.46-48).

On dokuzuncu yüzyıl Almanya’sında Frankel’in öncülüğünü yaptığı "Tarihi Ekol", hem Reformistler ve hem de Ortodokslardan farklı bir ideoloji ortaya koymuştur. Bu anlayış, gelenek ile modernitenin birbirine uyum sağlayabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Yahudiliğin yeni bilimsel ve çağdaş metotlarla çalışılabileceğini söylemiştir. Muhafazakâr hareketin ana eğitim kurumu olan JTS, bugün bu metotlarla Yahudilik alanında çalışma yapan dünyanın en önemli Yahudi yüksek eğitim kurumlarından bir tanesidir. Genellikle

de birçok Yahudi tarafından JTS'e, Frankel'in başını çektiği Tarihi Ekol'ün Amerika'ya gelerek kurumsallaştığı yer ve merkez olarak bakılmaktadır (Cohen, 2012, s.2).

Frankel, Mişna'ya takdim (giriş) olarak görülen "Darkhey Ha-Mişna" ve Filistin Talmud'una yorumlar getiren "Ahavat Tsiyyon" adlı eserleri kaleme almıştır. Frankel, 1851 yılında modern Yahudi biliminin en önemli dergilerinden biri olan "Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judenthum" adlı Almanca dergiyi çıkarmış ve 1868 yılına kadar da bu derginin editörlüğünü yapmıştır. Frankel eserlerinde, özellikle halaka ile ilgili çalışmalarında, metinleri tarihî bilginin ışığında tercüme etmiş ancak eleştirisel yaklaşımı benimseyen modern bilimsellik gereği de sözlü geleneğin dogmatikliğinden kaçınmıştır (Komisyon, 1989, s.271).

İşte Frankel, bu entelektüel yanı ve çalışmalarından dolayı daha sonra "Muhafazakâr Yahudilik" şeklinde anılacak olan Hareketin (felsefi olarak) gerçek kurucusu olarak görülmektedir.

2. Solomon Schechter (1847 – 1915)'in Entelektüel Kişiliği Ve Muhafazakâr Yahudiliğe Etkisi

1847 yılında Romanya'da doğan Schechter, gençliğini özellikle klasik rabbani literatür çalışmasına adanmıştır. Daha sonra Viyana'ya giderek orada önemli hocaların gözetiminde bet ha-midrash'ta (Wigoder, 1992, s.144.)⁴ Yahudi teolojisi çalıştı. Viyana Üniversitesi'nde felsefe ve diğer seküler alanlardaki ders ve seminerlere katıldı. Rabbînik çalışmalarına dair diplomasını aldıktan sonra, Berlin Üniversitesi'nde seküler ve teolojik çalışmalarına devam etti ve aynı zamanda Talmud seminerlerine iştirak etti. Claude G. Montefiore'ye rabbani literatür öğretmeni olarak 1882'de İngiltere'ye gitti. 1885 yılında "Westminster Review"de "The Study of the Talmud" ismiyle ilk makalesini yayımladı. 1887 yılında da "Abot de-Rabbi Natan" adıyla kendi sayısını yayımladı ve daha sonra yazdığı çeşitli makaleleri ve verdiği seminerleri, "Jewish Chronicle", "Jewish Quarterly Review", "Revue des Etudes Juives" ve "Monatsschrift" gibi yayın organlarında yayımlandı. Yahudilerin çağdaş ihtiyaçlarını dikkate alarak Yahudiliği yenilikçi bir anlayışla ele alan makale ve sunumları bir araya getirilerek "Studies in Judaism" (1896)⁵ adıyla da yayımlandı. Schechter, 1890 yılında Cambridge Üniversitesi'nde başarılı çalışmalarından dolayı yılın Talmud hocası seçildi ve bir yıl sonra da (1891) kendisine master payesi "honoris causa" takdim edildi (Adler ve Lipkind, 1905, s.93).

⁴ İbranice "ilim evi" anlamına gelen bu terim, yüksek rabbani eğitim alan öğrencilerin, ilim, ilmî müzakere ve ibadet için toplandıkları yere verilen isimdir.

⁵ Seri halinde üç cilt olarak yayımlanan bu eser, JTS'de uzun yıllar ders kitabı olarak okutulmuştur. Bu seri halindeki eser, Schechter'in "geleneğin ve değişim" bağlamında Yahudiliğe bakışını ortaya koymaktadır.

1892 yılında Schechter, rabbinik metinleri okuma konusunda en başarılı okuyucu seçildi ve ertesi yıl büyük İtalyan kütüphanelerinde İbranice el yazmaları incelemek ve araştırmak üzere İtalya'ya "liyakatli öğrenci" payesiyle gönderildi (Ben-Horon, 1905, ss.113-114).

İtalya'daki ilmi araştırmaları esnasında yapmış olduğu, "Agadath Şir Aşirim" adlı çalışması, "Jewish Quarterly Review" ve "Kohut Memorial Volume" dergilerinde yaptığı yayınları, bağlı bulunduğu Cambridge Üniversitesi'ne ayrıntılı bir rapor halinde sundu (Adler ve Lipkind, 1905, s.93).

İtalya'daki araştırmalarını bitirdikten sonra Londra'ya dönerek, 1894 yılında Londra'da University Hall'de teolojik bir dizi konferans verdi. Bir sonraki yıl (1895) Amerika Birleşik Devletleri'nin Pensilvanya Eyaleti'nin Philadelphia şehrindeki Gratz College'a oranın ilk öğretim görevlisi olarak atandı. Onun burada vermiş olduğu dersler bir dizi şeklinde daha sonra, onun rabbinik teolojisinin bazı göstergeleri olarak "Jewish Quarterly Review"de yayımlandı. 13 Mayıs 1896 tarihinde, Schechter, Kohelet'in (Wigoder, 1989, ss.215-216)⁶ orijinal İbranice ilk yaprağını keşfetti ve Aralık 1896'da, araştırmalarına devam etmek üzere Mısır ve Filistin'e gönderildi. Kahire'den orijinal el yazması çeşitli makale ve yazmalarla dolu bir hazine ile döndü. Bu koleksiyon Cambridge Üniversitesi başkanı Dr. Taylor'a kütüphaneye verilmek üzere Schechter tarafından sunuldu. Kütüphanedeki bu koleksiyon "Taylor-Schechter Koleksiyonu" (Horowitz, 2007, s.460, 483)⁷ olarak bilinmektedir. Cambridge'de 1899 yılında, bu iki bilim adamı iş birliği içinde, "Ben Sira'nın Hikmeti (The Wisdom of Ben Sira)" kitabını yayımlamıştır (Adler ve Lipkind, 1905, ss.93-94).

Schechter, Kahire arşivinde eski İbranice yazmaların keşfetmek ile meşgul iken, Yahudilik ile ilgili bu başarılı çalışmalarından dolayı Cambridge Üniversitesi onu, 1898 yılında doktor unvanı derecesine layık gördü. Yine aynı yıl, Victoria Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak kabul edildi. 1899 yılında Londra College Üniversitesi'nde İbranice profesörü olarak, 1900 yılında Cambridge Üniversitesi Kütüphanesi Oriental Bölümü müdürü olarak atandı. O aynı zamanda, Londra Üniversitesi Doğu Araştırmaları (Oriental Studies) ve Teolojik Araştırmalar Yönetim Kurulu üyeliğini de yapıyordu (Adler ve Lipkind, 1905, s.94).

6 İbranice cemaat anlamına gelen bu kitap, Kral Süleyman'ın yazdığına inanılan, on iki bölümden oluşan Yunanca Ecclesiastes şeklinde ifade edilen ve Aşkenaz Yahudiler tarafından Sukkot'un Şabat'ında okunan bir kitaptır. Midraş'a göre, Kitabın kötümser bir hava taşıması onun Süleyman'ın yaşlılık döneminde yazıldığını göstermektedir. Bu kitabın adı, geleneksel olarak hatalı bir şekilde Vaiz olarak adlandırılmıştır.

7 Orijinal adı Taylor-Schechter *Genizah* Collection'dır. Cambridge Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan bu koleksiyon, 135000-150000 arasında parça içeren bir koleksiyondur ve bugün bilinen ve mevcut tüm Genizah parçalarının yaklaşık % 60'ını oluşturmaktadır. New York'taki Yahudi Teoloji Semineri (JTS)'deki kütüphanede ise yaklaşık 30.000 Genizah parçası bulunmaktadır. Diğer az sayıda Genizah koleksiyonları ise tüm dünyada dağınık halde bulunmaktadır.

İngiltere'de iken yapmış olduğu bu başarılı çalışmaları ve onun entelektüel kişiliği Yahudi toplumlarında özellikle Amerika'da büyük üne sahip oldu. 1901 yılı sonunda Schechter, önde gelen Amerikan Yahudilerinin davetini, özellikle arkadaşı Philadelphia Hâkimi olan Mayer Sulzberger'in ısrarıyla kabul ederek Amerikaya gelmiştir (Cohen, 2012, s.16). Aslında bu davette amaç, 1886 yılında kurulan fakat tam olarak henüz kurumsallaşmamış olan Muhafazakâr Yahudiliğin önemli kurumu JTS'nin bundan sonraki yıllarda ona rektörlüğünü yaptırmaktır. Nitekim kendisi bu görevi 1902 yılından itibaren ölümüne kadar sürdürmüştür (Bridger, 1962, s.432). Schechter liyakati ve liderliği sebebiyle, JTS'nin önemli akademisyenleri olan; Louis Ginzberg, Alexander Marx (ö. 1953), Israel Friedlaender, Israel Davidson (ö. 1939) ve Mordecai Kaplan (ö. 1983)'in⁸ dikkatlerini çekmiştir. Onun döneminde JTS, Yahudi eğitimi ve Yahudi entelektüel öğretimi konusunda Yahudiliğin en önemli merkezlerinden biri haline gelmiş ve de en önemlisi Yahudilik onun sayesinde Amerika'da milli bir uyanış göstermiştir (Golinkin ve Panitz, 2007, s.172). Schechter'in üç ciltlik "Studies in Judaism" adlı kitabı, 1894–1896 yılları arasında "Jewish Quarterly Review" dergisinde yayımlanan makalelerden oluşan "Some Aspects of Rabbinic Theology" adlı kitabı ve 1915 yılında yayımlanan "Seminary Addresses and Other Papers" adlı eseri, Amerikan Muhafazakâr Yahudiliğinin vazgeçilmez eserleri arasında yer almıştır (Bridger, 1962, s.432).

Ortodoks Yahudiler ile Reformist Yahudiler arasında orta bir yol izleyen Schechter, bilimsellik ile dindarlığı uzlaştırmak istemiştir. Dindarlıkta (ihtiyaç olduğunda) esnekliği, doktrin ve uygulamada yeniliği getirmiştir. 1913 yılında Schechter, Amerika'da Muhafazakâr Yahudiliğin JTS'den sonra en önemli kurumlarından biri US (United Synagogue)'un (Başaran, 2017, s.42)⁹ kurucu üyelerinden olmuştur (Nadell ve Raphael, 1988, s.226). 1905 yılında Schechter, Siyonizm'i "asimilasyona karşı en büyük siper" ilan ederek, kendisini dinî (ve manevî) Siyonizm'e yakın hissetmiş ve Viyana'da 1913 yılında on

8 Mordecai Menahem Kaplan (1881-1983), Yahudilikte etkili olan Yeniden İnşa Hareketinin önderi, Litvanya'da doğdu ve çocukken ailesiyle Amerika'ya göç etti. ABD'li rabbi ve filozof. En önemli eserleri: *Judaism as a Civilization: Toward the Reconstruction of American-Jewish Life* (1934; *Bir Uygarlık Olarak Yahudilik: Amerikan Yahudi Yaşamının Yeniden İnşasına Doğru*) adlı kitabında hareketi tanımladı. *The Meaning of God in Modern Jewish Religion* (1937; *Çağdaş Yahudi Dininde Tanrı'nın Anlamı*), *Judaism Without Supernaturalism* (1958; *Doğaüstüçülükten Arındırılmış Yahudilik*) ve *The Religion of Ethical Nationhood* (1970; *Ahlak Bağına Dayalı Ulusun Dini*). Bunun yanında dua kitapları ve makaleleri de mevcuttur. 1909 yılından itibaren New York'taki JTS'de profesörlük yapmış ve JTS'e bağlı olarak harekete öğretmen yetiştiren "Teachers' Institute" de uzun yıllar dekanlık yapmıştır. Kaplan, sinagog için "Yahudi Merkezi" fikrini ilk defa oluşturmuştur. 1922 – 1943 yılları arasında, "the Reconstructionist Society For the Advancement of Judaism" organizasyonunun kuruculuğu ve liderliğini yapmıştır. Kaplan, Amerikan Yahudiliğinin en önde gelen entelektüel liderlerindedir.

9 Muhafazakâr Yahudiliğin önemli kurumlarından olan bu yapı (US), JTS'in de rektörlüğünü yürüten Solomon Schechter tarafından 1913 yılında kurulmuştur. Kuruluş amacı, tüm Amerikan Yahudi cemaatlerini bir araya toplamaktır. Ancak bu kurum, tıpkı on yıllar önce Reformistler tarafından kurulan Reformist Birlik (The Reform Union of American Hebrew Congregations) gibi bu amacı gerçekleştirmede başarısız olmuş ve Reformist Birlik'te olduğu gibi sadece Muhafazakâr Yahudiliğin bir kurumu olarak tanınmıştır.

birincisi yapılan Siyonist Kongre toplantısına katılmıştır. O, JTS'in yönetim kurulu üyeleri olan Jacob H. Schiff ve Louis Marshall'ın karşı çıkmalarına rağmen JTS'i siyonist faaliyetlere açmıştır (Scult, 1997, ss.73-74).

Bir Yemen el yazmasından derlediği "Midraş Hag-Gadol"u 1902 yılında ve Kahire arşivinde keşfettiği el yazmalarından "Saadyana"¹⁰yı 1903 yılında yayımlamıştır (Nadell ve Raphael, 1988, s.223). Amerika'da önemli yayın kuruluşlarından biri olan Hastings yayınevinin yayımladığı "'Kitabı Mukaddes Sözlüğü" (*Dictionary of the Bible*) için "Talmud" maddesini kaleme almıştır. 1904 yılında, New York Üniversitesi Senatosu'nun fahri üyesi ve eğitim ile ilgili birimin müdürü olarak tayin edilmiştir. Ayrıca Schechter, 1905 yılında, Harvard Üniversitesi'nde Yahudi teolojisi konusunda dersler vermiştir (Adler ve Lipkind, 1905, s.94).

Schechter'in hareket içerisindeki rolüne değinmek gerekirse o, Amerika'daki Muhafazakâr Yahudiliğin baş mimarı sayılmaktadır (Karesh ve Hurvitz, 2006, s.451). Ona göre, Yahudi dinî hayatı ve düşüncesi temelde, Frankel ve arkadaşları tarafından kurulan Pozitif Tarihi Ekol'e bağlıdır. Schechter, bu Okul'un teolojik duruşunu şöyle tarif etmiştir: Ona göre, bir Yahudi için önemi haiz olan sadece Tanrı tarafından vahyedilen Kutsal Kitap değil, aynı zamanda tarihî süreç içerisinde gelenek tarafından yorumlanan Kutsal Kitap'tır. Kitabın yorumu veya bu yorum ile oluşan (insan ürünü) ikincil anlam, değışen tarihî şartlarla ortaya çıkan etkilerin temel ürünüdür. Bu yorum ve ikincil anlam, aslında Kutsal Kitap'tan merkezî otoritenin alınıp yaşayan vücutlar (Yahudi Milleti)'a yerleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bu anlayış, akla ve çağın dinî ihtiyaçlarına uygundur ve ikincil anlamın doğasında bulunmaktadır. Fakat bu yaşayan vücut (merkezî otorite yetkisi), belli bir milletin belli bir kesimini, ruhbanlığı veya rabbiliği tarafından temsil edilmemekte, sadece Evrensel Sinagog'da vücut bulan Katolik İsrail ile (onun kolektif vicdanıyla) temsil edilmektedir (Schechter, 1896, ss.17-18). Onun, Yahudilerin evrenselliğine vurgu yapan bu kavramı, halaka konusunda otoritenin kaynağı olan Yahudi milletini ifade etmektedir (Karesh ve Hurvitz, 2006, s.451).

Schechter bu anlayışı ile ruhbanlığı yani dini otoriteyi zımnen kabul etmemekte ve onu tarih içerisinde Yahudiliği şekillendiren Katolik İsrail dediği Yahudi milletin elinde görmektedir.

Schechter'ın değışim ile ilgili görüşleri de dikkat çekicidir. Schechter, sadık bir gelenekçi olmasına rağmen Frankel'de olduğu gibi değışim ihtimalini ilke olarak hep benimsemiş ve Yahudiliğin karakteri gereği değışimin kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir. JTS'de bir Şabat günü sinagoga elinde şemsiyesiyle gelerek geleneksel bir Yahudinin yapamayacağı bir davranışta bulunmuş ve değışim taraftarı olduğunu bu şekilde göstermiştir (Scult, 1997,

¹⁰ Saadiya Gaon ve diğerlerinin yazmaları.

s.60). Schechter'in anlayışına göre, Yahudilikte yapılacak değişiklikler keyfi ya da zorla değil evrimle yani kendi doğal süreci içerisinde olmalıdır (Waxman, 1958, s.17).

Solomon Schechter, yukarıda ifade ediliği gibi, hem gelenekselci ve hem de yenilikçi tarafını göstermek suretiyle US'un ilk başkanı olur olmaz ayinlerde daha dikkatli olunması, İngilizce kullanılması, kız ve erkek çocuklar için yüksek dinî okulların geliştirilmesi ve evde dinî kurallara daha fazla riayet edilmesi çağrısında bulunmuştur (Rosenthal, 1978, s.97).

Sonuç

Frankel ve Schechter, Muhafazakar Yahudiliğin tarihinde hareketin kurucuları olarak tarihe geçmişlerdir. Her ikisinin de Yahudiliğe yaklaşım tarzları yenilikçi olmalarıdır. Yalnız bu yenilik Reformistlerin yaptığı gibi gelenek (tradition)'i kökten sarsacak yenilikler olmamış, sadece yeni şartlara uyum adına islah etme şeklinde gerçekleşmiştir. Nitekim Frankel kendisini bu yüzden ılımlı reformcu olarak adlandırmıştır. Tarihi Ekol'ün temsilcisi olarak Farnkel'in bu tür yaklaşım tarzı daha sonra (Avrupa ve Amerika'da) Schechter gibi birçok önde gelen Muhafazakar Yahudi entelektüeli etkilemiş ve onlar da bu yolu takip etmişlerdir.

Schechter'in Amerika'ya davet edilerek JTS'in rektörü olması hareket için bir dönüm noktasıdır. Hatta Muhafazakar Yahudiler, Schechter'in dönemine kadar olan dönemi JTS'in kuruluş yılları olarak adlandırmakta, onun dönemini ise kurumsallaşma ve ilerleme dönemi olarak görmektedirler. Bazı Muhafazakar Yahudi bilginleri JTS'i, Schechter öncesi ve Schechter sonrası diye dönemlere ayırmıştır. Schechter, karizmatik kişiliği, entelektüel özelliği ve disiplinli idareciliği ile, Muhafazakar Yahudiliğin kaynak ve ana kurumu olan JTS'de büyük etki bırakmış ve orada onlarca rabbi yetişmesini sağlamıştır. Bu rabbiler, Amerika'daki sinagoglarda görev almışlar ve Hıristiyan bir toplum içerisinde (uzun yıllar) Yahudilerin dinlerini muhafaza etmelerini sağlayarak onların asimile olmalarını engellemişlerdir. İlerki yıllarda da, Muhafazakar Yahudilik "gelenek ve değişim" (tradition and change) sloganıyla onun bıraktığı yerden daha da gelişerek devam etmiştir.

Kaynakça

Adler, C., & Lipkind, G. (1905). Schechter Solomon, *The Jewish Encyclopedia* (C. 11, ss.93-94). New York: Funk & Wagnalls Company.

Başaran, İ. (2017). *Muhafazakâr yahudilik*. İstanbul: Arı Sanat.

Ben-Horon, M. (2007). Schechter Solomon, *Encyclopedia Judaica* (C. 18, ss.113-114), Berenbaum M. ve Skolnik F. (Eds.). Detroit: Macmillan Reference.

Bridger, D. (1962). *The New jewish encyclopedia*. New York: Behrman House.

Cohen, M. R. (2012). *The Birth of conservative judaism*. New York: Columbia University.

- Frankel, Z. (1958). On Changes in judaism. in *Tradition and change*. Mordecai Waxman (ed). New York: United Synagogue of Conservative Judaism.
- Gillman, N. (1993). *Conservative judaism: The New century*. New Jersey: Behrman House, Inc.
- Golinkin, D., Panitz, M. (2007). Conservative judaism, *Encyclopedia Judaica* (C. 5, ss.171-177). Berenbaum M. ve Skolnik F. (Editörler). Detroit: Macmillan Reference.
- Gordis, R. (1978). *Understanding conservative judaism*. New York: The Rabbinical Assembly.
- Gordis, R. (1945). *Conservative Judaism An American Philosophy*. New York: Behrman House.
- Heller, J. E. & Yehoyada, A. (2007). Frankel zacharias. *Encyclopedia judaica* (C. 7, ss.200-201). Berenbaum M. ve Skolnik F. (Eds). Detroit: Macmillan Reference.
- Horowitz, Y. (2007). Genizah Cairo. *Encyclopedia judaica* (C.7, ss.460-483). Berenbaum M. ve Skolnik F. (Eds.). Detroit: Macmillan Reference.
- Karesh, S.E., Hurvitz, M. M (2006). *Encyclopedia of Judaism*. New York: Facts On File, Inc.
- Nadell, P. S., Raphael, M. L. (1988). *Conservative judaism in America*. New York: Greenwood.
- Norwood, S.H., Pollack, E. G. (2008). *Encyclopedia of american jewish history, I* (ABC-CLIO). California: Santa Barbara.
- Rosenthal, G. S.(1978). *The Many faces of judaism*. New Jersey: West Orange, Behrman House.
- Schechter, S.(1896). *Studies in judaism*. Philadelphia: The Jewish Publication Society of America.
- Scult, M. (1997). *Tradition renewed: A History of the jewish theological seminary of America*. J. Wertheimer (Ed.). New York: The Jewish Theological Seminary of America.
- Waxman, M. (1958). *Tradition and Change*. New York: Burning Bush.
- Wigoder, G. (Ed.) (1989). *The Encyclopedia of judaism*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Wigoder, G. (1992). *The New standard jewish encyclopedia*. New York: Facts On File.